

Zvláštnosti útoku v noci

*Redakčně zpracovaný a zkrácený článek plukovníka S. S. Alfe-
rova, uveřejněný v sovětském časopise „VOJENNAJA MYSL“
čís. 5/1979*

V teorii a praxi sovětského vojenského umění zaujímá důležité místo bojová činnost vojsk v noci. Organizace a vedení této činnosti, na současné úrovni rozvoje zbraní, bojové techniky a prostředků nočního vidění, jsou obvyčejným jevem, který organicky a pevně souvisí s bojovým použitím vojsk ve všech sférách.

Cílem tohoto článku je probrat jednotlivé aspekty tohoto tématu na základě historických zkušeností a s přihlédnutím k soudobým tendencím v rozvoji vojenství.

Úloha a význam bojové činnosti v noci, její rozmach a rozsah plněných úkolů v sovětském umění neustále narůstaly.

Rády a předpisy Sovětské armády, platné před druhou světovou válkou, předpokládaly využívání nočních podmínek k plnění jen dílčích bojových úkolů střeleckými svazky a útvary.

Na základě předválečných teoretických zásad plnila sovětská vojska v prvním období Velké vlastenecké války v noci převážně jen omezené úkoly spojené hlavně s průzkumnými cíli. Noční doby bylo využíváno ve většině případech k přeskupování, zaujímání nebo opouštění výchozích postavení, dále i k hromadění zásob materiálu, potřebného pro život a činnost vojsk. Bojová činnost hlavních sil svazů a svazků byla večer zpravidla přesunována a znovu zahajována po rozednění.

V dalším období, s přibývajícím bojovými zkušenostmi velitelského sboru a vojsk, se zdokonalováním velitelského sbo-

ru a vojsk, se zdokonalováním organizační struktury vojsk a orgánů velení, s vybavováním útvarů a svazků dokonalejšími vzory zbraní, bojové techniky a prostředků osvětlování bojiště, noční bojová činnost se rozšířila a překročila rámec taktiky.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války svědčí o tom, že dobrá organizace průzkumu, správné hodnocení možností vlastních vojsk a nepřítelů, znalost taktiky nepřítelů, přesná, všestranná organizace operací, speciální příprava vojsk k noční činnosti, směle a rozhodně využívání tankových a mechanizovaných svazků v noci, a konečně těsná součinnost — to byly ty podmínky, které zabezpečovaly úspěch operací vedených v noci.

Bohaté zkušenosti, získané ve Velké vlastenecké válce, byly základem dalšího rozvíjení teorie a praxe bojové činnosti v noci v poválečném období. Velitelé a štáby při organizaci bojové činnosti v noci v tomto období se snažili zvětšovat

hloubku úkolů vojsk, dokonale připravovat a podrobně zplánovat jejich činnost v podmínkách omezené viditelnosti, zejména osvětlování bojiště. Na cvičeních v poválečném období byl stále zvyšován počet vojsk různých sil a prostředků druhů vojsk a ozbrojených sil, které se zúčastňovaly noční činnosti, zvyšovala se úloha a rozšiřoval se rámec součinnosti.

Pro poválečné období je charakteristické široké vedení noční bojové činnosti v lokálních válkách. Např. ve válce vietnamského lidu proti francouzským interventům (v letech 1945–1954) Lidová armáda a partyzáni Vietnamu působili v noci z léček, vedli úderů do boků a proti objektům v týlu nepříteli.

V Korejské válce proti americkým interventům (v letech 1950–1953) se bojová činnost vojsk KDR v noci rovněž značně rozšířila. Korejská lidová armáda vedla útok k dosažení překvapení převážně v noci, bez dělostřelecké přípravy.

Bojová činnost v noci byla vedena také v arabsko-izraelské válce v roce 1973. Noční doba byla využívána k dobytí opěrných bodů, skrytému obejití nepříteli a vyjití do jeho týlu, zasazování druhých sledů a záloh do boje.

Vědeckotechnická revoluce v soudobých podmínkách zaznamenala nástup kvalitativně nového období v rozvoji ozbrojených sil hlavních států světa. Vojenská technika a zbraně byly zdokonaleny na základě výsledků vědy a techniky. Současně se zavedením nových bojových prostředků jsou zdokonalovány a vytvářejí se nové prostředky, které snižují záporný vliv noci na bojovou činnost vojsk.

Např. v přípravě na noční bojovou činnost v armádách agresivního bloku NATO se předpokládá maximálně využívat zbraně a techniku s použitím prostředků pro noční vidění, průzkum a osvětlování terénu. K tomu jsou používány přístroje pro noční vidění a míření, založené na využití infračervené techniky, osvětlovací prostředky, laserové a radiolokační přístroje. V posledních letech se značně rozšířilo používání přístrojů ke zvýšení intenzity světla; ty umožňují pozorování zdrojů světla a vedení mířené palby na ně všech druhů dělostřeleckých a pěchotních zbraní na vzdálenosti, které převyšují jejich možnosti zamíření. Dále jsou využívány přístroje, které několikanásobně zesilují zdroje tepla, schopné určovat souřadnice a vzdálenost cílů. Zajímavý je také xenonový reflektor, který k osvětlení využívá viditelné a neviditelné spektrální pole optického vyzařování.

Mezi osvětlovací prostředky zahra-

ničních armád patří rakety (reaktivní náboje), signální miny, osvětlovací náboje, letecké pumy a různé reflektory, montované na tankcích, obrněných transportérech a jiných obrněných objektech. Přístroje ke zvýšení intenzity světla jsou vyvinuty pro mířidla, dalekohledy, periskopické dalekohledy a další.

Neustále se rozšiřuje použití radiolokačních stanic různého určení. V zahraničních armádách s jejich využitím zjišťují se a rozpoznávají cíle na vzdálenost do 6 km. Za několik sekund jsou schopny určit souřadnice tanků za pohybu, automobilů, palebných postavení dělostřelectva a dalších objektů. Stále více se uplatňují laserové přístroje.

Polní řád armády USA FM 100-5 z roku 1976 zdůrazňuje, že nesmírně vzrůstající palebná síla a pohyblivost vojsk, vybavených soudobými přístroji pro noční vidění, umožňují bez snížení tempa útoku přecházet z denní bojové činnosti na noční, vést úder, organizovat součinnost, velení a zabezpečení v noci skoro tak, jako i ve dne. Řád uvádí, že noc již neomezuje použití tanků, bojových vozidel pěchoty, obrněných transportérů a vrtulníků. Rychlost přesunu bojové techniky v noci se přibližuje rychlosti přesunu ve dne. V programech bojové přípravy armád řady kapitalistických států je vyčleněna asi jedna třetina doby pro výcvik vojsk k vedení bojové činnosti v noci. Noční činnost je důležitou součástí mnoha cvičení vojsk agresivního bloku NATO.

Bez ohledu na rozvoj prostředků pro noční vidění musíme brát v úvahu, že i v soudobých podmínkách podstatně ovlivňuje bojovou činnost vojsk. Tma ztěžuje vizuální pozorování pozemního a vzdušného nepříteli. Vytváří však výhodné podmínky pro skrytí vojsk, utajení jejich soustředování a vedení nenadálého úderu na zvoleném směru. Strana, na kterou je veden noční úder, s většími potížemi zjišťuje skutečné síly, uskupení, směr úderu a klade organizovaný odpor. Překvapivá a rozhodná činnost jedné ze stran zbavuje druhou stranu možnosti včas a správně se orientovat v situaci nočního boje. To vede ke snížení bojeschopnosti vojsk a umožňuje jejich ničení i menšími silami. V noci je

— omezené pozorování bojiště a stížená orientace v terénu, rozpoznávání vojsk, vyhledávání cílů, vedení mířené palby, překonávání různých zátarasů a překážek, úseků zátarasů;

— složitější organizace a udržení přesného velení a součinnosti na všech stupních;

- podstatně omezená možnost manévru vojsk;
- stíženě sladěné použití jaderných zbraní s bojovou činností vojsk;
- horší situace i podmínky pro odstraňování následků jaderných zbraní;
- těžší uskutečňovat opatření, spojená se zabezpečením bojové činnosti, atd.

Také biologické zvláštnosti člověka v určité míře ovlivňují jeho činnost v noci. Zrakové vnímání (vizuální pozorování) bojové situace v podmínkách omezené viditelnosti probíhá většinou ve zkreslené podobě. Tato skutečnost a složitost situace v noci nutí namáhat sluch, zrak a nervový systém. To pochopitelně zvyšuje citlivost a únavu vojáků. Noc vyžaduje na člověka více vůle, fyzického a morálního heroismu, aby přemohl únavu a ospalost.

Proto úspěch noční činnosti je v mnoha směrech závislý na úrovni bojové přípravy vojsk, jejich sladěnosti, schopnosti velitelů a štábů při přípravě operací a boje maximálně využívat předností, které skýtá noční doba, a na minimum snižovat její záporné působení.

Noční doba umožňuje skrytější přesunu vojsk, překvapivou činností obsazovat důležité objekty v obraně nepřítele, překonávat vodní překážky z chodu, vytvářet předpoklady k rozhodnému rozvíjení noční činnosti s příchodem denní doby, vyhýbat se velkým ztrátám na živé síle a bojové technice atd.

Při organizaci útoku v noci, kromě běžných otázek, přijímáme opatření k maskování vojsk před prostředky pro noční vidění nepřítele, k ochraně vojsk před světelným zářením jaderných výbuchů, určujeme způsob osvětlování bojiště a přechodu z noční činnosti na denní.

Organizaci a přípravu na noční činnost uskutečňujeme většinou ve dne a utajeně. V průběhu rekognoskace, kromě pravidelných otázek, určujeme azimuty a v noci viditelné orientační body, místa světelných orientačních bodů, cíle a objekty nepřítele, prostředky k jejich osvětlení, umlčení nebo oslepení. Určujeme postavení a místa osvětlovacích prostředků, způsob využívání maskovacích vlastností terénu a další otázky. Při organizaci osvětlování cílů musíme přijímat opatření k tomu, aby vlastní vojska nepřekážela ve využívání přístrojů pro noční vidění.

Jedním z důležitých úkolů přípravy vojsk na bojovou činnost v noci je zvýšení účinnosti používání vlastních palebných prostředků. K zabezpečení tohoto úkolu určujeme světelné signály k ukazo-

vání cílů a vzájemném poznávání vojsk, označování dosažených čar (prostorů, bodů), průchodů v zátarasech, přeprav přes řeky. Osy přesunu a směry útoku (pro následování, protiztečí, odchodu), dále i cesty přesunu a evakuace označujeme světelnými ukazateli.

K zachování skrytosti přípravy a dosažení překvapení útoku je velmi důležité do jeho zahájení neměnit dosavadní režim činnosti vojsk, zvláště osvětlení, dále způsob používání přístrojů pro noční vidění a signálních prostředků.

Útok v noci mohou vést jak hlavní síly, tak i jen část vojsk. Může začít průlomem obrany nepřítele nebo je pokračováním denní bojové činnosti. Přítomnou vojska prolamovat obranu jak z chodu, tak i z přímého dotyku s nepřítelem. Je-li útok v noci pokračován denní bojové činností, přechod k němu organizujeme bez jakékoli přestávky.

Směry útoku určujeme v terénu, tam kde je podle možnosti menší množství přírodních překážek, tam, kde jsou ve tmě dobře viditelné orientační body. Tyto směry musí vést vojska ke stanoveným čarám a objektům nejkratší cestou a podle možnosti bez složitých manévru silami a prostředky. K zabezpečení nepřetržitosti útoku na zvolených směrech je účelné ze sestavy prvních sledů připravovat a určovat jednotky a útvary, které budou udržovat správný směr útoku. Tyto jednotky a útvary vybavíme potřebnými osvětlovacími prostředky a v noci viditelnými ukazateli a označením.

Noc určitým způsobem ovlivňuje také charakter operační (bojové) sestavy vojsk. V řadě případů musíme částečně zkracovat rozestupy a vzdálenosti mezi útvary, jednotkami a sledy bojových sestav, zesílit průzkum a ochranu boků. Sestava vojsk musí být v souladu s úkoly a charakterem plánované činnosti. Přitom do prvního sledu je účelné vyčleňovat takové množství sil a prostředků, které zabezpečí splnění bojových úkolů v noci bez zasazení druhých sledů a záloh do boje (sražení). Je důležité, aby každý prvek operační sestavy byl schopen maximálně samostatně splnit stanovené úkoly.

Útok můžeme zahájit po palebné přípravě nebo po krátkém a mohutném palebném přepadu. Ovšem v celé řadě případů k dosažení překvapení může být útok zahájen i bez palebné přípravy (přepadu). Ve spojitosti s tím nabývá na velkém významu palebná podpora útoku a palebný doprovod, které musíme připravit včas s plným úsilím. Při palebné přípravě je účelné vést jaderné a letecké

úderů na objekty, rozmístěné v operační hloubce nepřítele. Dělostřelectvo, kromě běžných úkolů, ničí a umlčuje prostředky radiolokačního průzkumu, osvětlování a pro noční vidění, oslepuje pozorovatelné, osvětluje terén a cíle.

Důležitým momentem při vedení útoku je přechod z noční činnosti na denní. S příchodem denní doby je účelné plně využít výsledků noční činnosti. Především musíme zabezpečit rozhodný postup vojsk za svítání a pohotovost k odražení možných protiztečí (protiúderů) nepřítele, uskutečnit potřebné změny v uskupení vojsk a jejich bojové sestavě, upřesnit způsob součinnosti a velení, zabezpečit vojska vším potřebným k úspěšnému pokračování bojové činnosti ve dne.

V těchto podmínkách musíme zesílit průzkum, upřesnit bojové úkoly vojsk, spolehlivě zabezpečit boky, přijmout opatření k rozptýlení vojsk, přiblížit dělostřelectvo a je-li to nutné zasadit druhé sledy nebo zálohy do boje (sražení).

Noční bojová činnost vyžaduje od všech vojáků větší (než v obyčejných podmínkách) vypětí morálních a fyzických sil. Proto nesmírně vzrůstá úloha a význam politické práce u vojsk při organizaci a vedení útoku v noci. Při její organizaci a vedení, současně s obecně platnými otázkami, musíme vojákům vysvětlovat charakter nočního boje, jeho potíže, důležitost světelného maskování, ostráživosti a poskytování vzájemné pomoci.

Zkušenosti z minulé války a praxe operační a bojové přípravy vojsk přesvědčivě dokazují, že úspěch bojové činnosti v noci závisí nejen na stupni vybavení svazků, útvarů a jednotek soudobými přístroji pro noční vidění a prostředky pro osvětlování bojiště, ale i na jejich přípravě k plnění bojových úkolů ve specifických podmínkách omezené viditelnosti. Proto všestranné studium těchto podmínek a charakteru jejich vlivu na činnost vojsk, rozpracování účinných způsobů plnění bojových úkolů v noci a jejich praktické zvládnutí — to jsou jedny z důležitých úkolů velitelů a štábů všech druhů ozbrojených sil a druhů vojsk.